

ZAKAJ LJUDJE SPLOH HODIJO V GORE

CVETO PETEK

Na Fakulteti za šport sem med študijem opravil raziskovalno nalogo, katere namen je bil ugotoviti nekatere socialne in motivacijske dejavnike gorništvu in pohodništva. V vzorec je bilo zajetih 700 naključno izbranih gornikov v Kamniško-Savinjskih Alpah in Karavankah. Uporabili smo anketni vprašalnik, ki je spraševal po nekaterih socioloških karakteristikah gornikov, v drugem delu pa po motivih, zaradi katerih ljudje zahajajo v gore.

Po pregledu osnovnih statističnih podatkov ter povezav nekaterih socialnih in demografskih spremenljivk s posameznimi motivi za gorniško dejavnost je raziskava pokazala, da se v gore podajajo gorniki srednjih let, od katerih je še veliko nečlanov planinskega društva. Z gorništvom in pohodništvom se ukvarjajo predvsem višje izobraženi ljudje, ki zahajajo v gore predvsem iz primestnih in mestnih središč. Glede na to, da bi moralo biti gorništvu vtkano v naš vzgojno-izobraževalni sistem, smo na tem področju storili premalo, da bi ga približali mladim ljudem, saj je odstotek mladih, ki zahajajo v gore, majhen. Vloga šole in gorniške organizacije pri popularizaciji gorništvu ni zadostna. Večjo vlogo ima družina, ki močno vpliva na posameznika in s katero gorniki – poleg prijateljev – največ zahajajo v gore.

Veliko je motivov, zaradi katerih ljudje zahajajo v gore, zato so bili obdelani podrobneje. Nesporno je vodilno vlogo in s tem tudi prvo mesto dosegel estetski motiv (naravne lepote...). Sledita mu zdravstveni in socialni motiv, ki pomeni druženje, razvedrilo, sprostitvev... Povezanost socialnih in demografskih spremenljivk s posameznimi motivi je pokazala, da na izbiro motivov vplivata tako spol in starost kot članstvo v planinskem društvu.

PREDMET IN PROBLEM TER NAMEN DELA

Slovenija je alpska dežela z zelo bogato alpsko kulturo. Del te kulture prav gotovo zajema tudi razvito gorništvu. Zato lahko trdimo, da je gorništvu del identitete slovenskega naroda, je del njegove psihološke podobe (Kristan, 1993).

O gorništvu je bilo do sedaj opravljenih več študij. Tudi ta študija je poskus, da s statističnim načinom-anketo pridobim določena spoznanja, ki bodo imela delno teoretičen, predvsem pa praktičen pomen organiziranja in navajanja na to vrsto dejavnosti v šolah ob sodelovanju družine kot primarne družbene skupine in okolja, v katerem otrok živi. Družina je tista, ki igra pri otrokovem razvoju zelo pomembno vlogo, saj s trajnimi odnosi in navadami oblikuje otrokovo osebnost zlasti na začetku njegove poti, mu približa naravo, da jo vzljubi in jo ima rad do konca življenja. Tudi šola s svojimi različnimi

Kamniško sedlo s Planjavo

športnimi dejavnostmi deluje na otroka, da pozitivno doživlja svoje telo, preko tega gradi pozitivno predstavo o sebi in si povečuje samozavest, kar je podlaga za uspešno nadaljnje zorenje. Zato je s takšno vzgojo potrebno pričeti čim prej.

Z višjo stopnjo civilizacije in z rastjo življenjske ravni istočasno naraščajo tudi nekateri negativni pojavi: slabšanje medsebojnih odnosov, življenje v naglici na robu zmogljivosti, izpostavljanje stresnim situacijam. Zato se vedno več staršev zaveda, da je šport tisti dejavnik, ki zelo pomembno vpliva na kakovost življenja.

CILJI PREUČEVANJA

V naši raziskavi smo postavili naslednje cilje:

1. Ugotoviti starost, spol in izobrazbo ljudi, ki se ukvarjajo z gorništvom.
2. Pomembnost posameznih motivov za gorniško dejavnost.
3. Povezava nekaterih socialnih in demografskih spremenljivk med seboj.
4. Povezave nekaterih socialnih in demografskih spremenljivk s posameznimi motivi za gorniško dejavnost.

METODE DELA

Pri zbiranju podatkov za kasnejšo obdelavo je bil uporabljen anketni list. Prvi del ankete naj bi podal nekatere sociološke karakteristike gornikov, dal odgovore o ukvarjanju z drugimi športnimi dejavnostmi ter odgovore o izobraževanju in teoretičnih informacijah, ki naj bi jih poznal vsak gornik.

Drugi del pa zajema motive, zaradi katerih ljudje zahajajo v gore. Anketa je bila anonimna, namenjena le za interno uporabo, zato v resničnost podatkov ne gre dvomiti.

Z raziskovalno nalogo sem ugotavljal pomembnost posameznih motivov za gorniško dejavnost v povezavi z nekaterimi socialno - demografskimi spremenljivkami. Moje področje delovanja oziroma razdeljevanja anketnih listov je zajemalo Kamniško-Savinjske Alpe in Karavanke. V enajstih planinskih postojankah sem razdelil 700 anketnih listov. V Kamniško-Savinjskih Alpah so bile zajete naslednje postojanke: Koča v Grohotu, Frischaufov dom na Okrešlju, Kocbekov dom na Korošici, Koča na Kamniškem sedlu, Kranjska koča na Ledinah in Češka koča. V Karavankah pa: Dom na Zelenici, Roblekov dom, Koča na Dobrči, Dom na Kofcah in Prešernova koča na Stolu.

Anketne liste sem v mesecu septembru pobral. V obdelavi podatkov je bilo ugotovljeno, da je 622 vprašalnikov pravilno izpolnjenih, 78 pa ne. To pomeni, da je pravilno izpolnilo vprašalnik 88,85 odstotka anketirancev.

To je zelo visok odstotek in najverjetneje so vzrok natančna navodila, ki so jih dobili oskrbniki, in pripravljenost gornikov za sodelovanje v anketi.

Podatki so bili obdelani na oddelku za računalniško obdelavo podatkov Inštituta za kineziologijo Fakultete za šport v Ljubljani.

RAZPRAVA

Po pregledu osnovnih statističnih podatkov, povezav nekaterih spremenljivk ter povezav socialnih in demografskih spremenljivk s posameznimi motivi za gorniško dejavnost sem ugotovil naslednje:

- *V gore se podajajo gorniki srednjih let.* Če primerjamo obiskovalce gorá po starosti, ugotovimo, da je kar 66,6 % anketirancev starejših od 30 let, mladih do 25. leta starosti pa je samo 22 %. V raziskavi, ki jo je opravil **S. Burnik** leta 1976, je bilo ugotovljeno, da v gore zahaja kar 58,1 % gornikov, starih do 25 let.

Prioritetna naloga vseh zagovornikov gorništvá mora biti, da se zamislijo in storijo vse, da v svoje vrste privabijo čim več mladih ljudi – potencialnih obiskovalcev gorá v prihodnosti.

- *Veliko število gornikov obiskuje gore, od teh je 40,2 % nečlanov PD.* Članstvo v PD pomeni pripadnost neki organizaciji. Biti član ne pomeni obveznosti, temveč prednost, ki jo lahko izkoristimo – popusti pri plačevanju nočitev. Ker člani PD pogosteje zahajajo v gore, v gorah tudi večkrat prenočijo. Ugotovljeno je: večje ko je število dni, ki ga gorniki preživijo v gorah, višji je odstotek članov in manjši odstotek nečlanov PD.

Manjše ko je število dni, ki ga gorniki preživijo v gorah, višji je odstotek nečlanov PD.

- *Z gorništvom in pohodništvom se ukvarjajo predvsem višje izobraženi ljudje.* Ugotovljeno je bilo, da ima kar 68,3 % anketirancev najmanj srednjo izobrazbo. Trendi izobraževanja so vedno višji, saj je vedno več ljudi s srednjo in višjo izobrazbo. In ravno to so ljudje, ki gore potrebujejo za kompenzacijo, za zdravje, da se umaknejo v svet tišine in miru.

- *Z gorništvom se ukvarjajo ljudje, ki ocenjujejo svoje materialne razmere za dobre oziroma zelo dobre.* Kar 90,5 % anketirancev je ocenilo svoje materialne razmere z oceno od 5 do 10. Sklepamo lahko, da je gorništvó vse bolj domena ljudi, ki imajo urejen socialni status (dobra služba, zagotovljene osnovne materialne dobrine), zato je tudi njihova ocena pri izbiri materialnih dobrin višja. Mislim, da pri ukvarjanju z gorništvom materialni pogoji ne igrajo bistvene vloge, pomembnejše je ozaveščanje in propagiranje gorništvá.

- *Vloga šole in planinske organizacije pri popularizaciji gorništvá ni velika.* Ugotovljeno je bilo, da je kar 42,6 % anketirancev, ki z gorništvom niso bili seznanjeni v šoli ali preko PD. Glede na to, da je gorništvó integralni del identitete slovenskega naroda, da je vtakano v naš vzgojno-izobraževalni sistem, smo na tem področju storili premalo, da bi gorništvó približali mladim ljudem, ki so potencialni obiskovalci gorá in kasnejši propagatorji gorništvá. To pomeni, da je treba mladega človeka že

Slap Rinka v Logarski dolini

Pogled iz Robanovega kота na Ojstrico

zelo zgodaj seznaniti z osnovnimi gorniški dejavnostmi, da bi lahko oblikoval kulturne in spoštljive odnose do narave, da bi jo vzljubil in se ji zapisal za vse življenje.

- **Gorniki najraje oziroma najpogosteje zahajajo v gore s prijatelji ali z družino.** Na začetku naše življenjske poti nas v gore spremljajo starši, vzgojitelji-ce, učitelji-ce, vodniki Planinske zveze itd. Starši imajo pomembno vlogo v otrokovem razvoju, ker s trajnimi in intimnimi odnosi oblikujejo otrokovo osebnost, posebno v predšolskem obdobju. Vpliv staršev je zelo velik, tako da ga otrok sprejme vase. Z estetskim doživljanjem narave se izoblikuje tudi kulturne odnose do nje. Kdor se bo zgodaj zapisal goram, bo to dejavnost ljubil do konca življenja. Tudi če primerjamo gorništvu z drugimi športi, vidimo, da se največ ljudi navduši za določeno dejavnost preko prijateljev. V raziskavi se je kar 70,2 % anketirancev odločilo za ti dve možnosti.

- **Pravih gornikov, ki zahajajo v gore, ni malo;** iz raziskave je razvidno, da se kar 44,9 % anketirancev združuje v gorah več kot 15 dni v letu, kar 30,1 % pa je takih, ki hodijo več kot 7 ur na dan.

- **Vsak gornik potrebuje teoretične informacije o varni hoji in o nevarnostih v gorah.** Prav gotovo so gore nevarne, o tem ni dvoma. Če bi želeli podrobneje analizirati vprašanje nevarnosti v gorah, bi morali razčleniti različne nesreče, poiskati vzroke zanje itd. Šele na podlagi podrobne razčlenitve bi lahko objektivno ocenili, v kolikšni meri je gorništvu resnično nevarno. Ker pa

je gorništvu vtakano v naš vzgojno-izobraževalni proces, je največje poslanstvo šolske športne vzgoje odpravljanje gorniške nepismenosti s tem, da poskrbimo za ustrezno gorniško vzgojo. Tudi slovenska gorniška organizacija ima svoj lasten izobraževalni sistem (planinske šole, šolanje vodnikov, mentorjev, alpinistične šole), ki deluje na različnih ravneh. Le z izobraževanjem in informiranjem vseh, ki zahajajo v gore, lahko preprečimo, da bo nesreč manj. Zato se v tej anketi kar 98,4 % anketirancev strinja z ugotovitvijo, da je potrebno poznati določene informacije o varni hoji in o nevarnostih v gorah.

- **Število samohodcev, ki so člani PD, je veliko.** Pri povezavi članov in nečlanov PD z družbo, s katero zahajajo gorniki v gore, je odstotek samohodcev, ki so člani PD, zelo visok, kar 82,4 % (anketirancev je 79,4 %, anketirank pa 20,6 %). Vzroki in motivi, da gorniki sami zahajajo v gore, so lahko različni: življenje v naglici na robu zmogljivosti, želja po samopotrjevanju, umik v svet tišine in miru, plezanje po nenadelanih poteh itd. Nevarnosti, ki jih v gorah ni malo, se pri samohodcih še povečujejo, saj jim v primeru nesreče največkrat ne more nihče pomagati (Strojin, 1999).

- **Lastna ocena zdravstvenega stanja anketirancev je dobra.** Najbolj pogosta ocena trenutnega zdravstvenega stanja je dobra, zelo dobra in odlična. Po primerjavi podatkov je bilo ugotovljeno, da je kar 80 % gornikov, ki hodijo na dan več kot štiri ure. Iz tega sklepamo, da so fizično dobro pripravljene in v dobrem zdravstvenem stanju.

- **Motivi za gorniško dejavnost so bili široko zastavljeni.** Prvi motiv zaradi naravnih lepote in pristnejšega stika z naravo, ki ga lahko imenujemo tudi estetski motiv, je vodilni v razporeditvi. Z izbiro tega motiva so gorniki potrdili resnico, ki pravi, da je lepota v očeh tišega, ki opazuje. Nekateri prisegajo na estetsko lepoto narave, drugi pa so usmerjeni v osebno svobodo, da lahko neobremenjeno izbirajo svoje cilje in poti. Tretji zopet prisegajo na lepoto gora.

Zdravstveni razlogi so tisti motiv, kateremu so anketiranci namenili drugo mesto med motivi. Sledi mu motiv umik iz vsakodnevnih službenih, družinskih in drugih obremenitev v svet tišine in miru.

Četrto mesto je dosegel motiv družbe. Danes je skupina ljudi najbolj izražena organizacijska oblika v gorah. Oblike družbe so lahko prijateljske, družinske, srečanje dveh skupin, izlet planinskega društva itd. Na petem mestu je motiv, ki govori o zmagi človekove volje: uživam, da kljub naporom, z voljo in lastnimi silami premagam veliko razdaljo in višino. Sledi motiv zaradi plezanja po nenadelanih poteh.

Ostali motivi so slabše zastopani. Omeniti velja motiv poklicne dolžnosti, za katerega se je odločilo zelo malo anketirancev (nihče ga ni postavil kot vodilni motiv na prvo mesto). Samo trije anketiranci so se odločili, da v gore ne bodo več zahajali.

- **Pri povezavi nekaterih socialnih in demografskih spremenljivk s posameznimi motivi za gorniško dejavnost je bilo ugotovljeno naslednje:**

Skoraj vsi motivi, ki so jih izbrali anketiranci, govorijo v

prid članom PD, kajti določeni motivi dosegajo visoka razmerja. Iz tega lahko sklepamo, da ima članstvo v PD velik vpliv na izbiro motivov. Ugotovljeno je bilo, da člani PD radi zahajajo v gore, ker poznajo različne pristope, imajo zaradi tega več izkušenj, obiskujejo gore tudi po nenadenih poteh.

Pri povezavi spola z motivi ugotovimo, da so nevarnosti, izpostavljanja, samopotrdivet veliko pomembnejši anketirancem kot anketirankam, zato je tudi več moških samohodcev. Za ženske pa lahko sklepamo, da so v gorah manj samostojne, ne uživajo v nevarnostih, v gore hodijo organizirano. Zaradi večje obremenitve pri vzgoji in dela v družini se rade umaknejo v svet tišine in miru, v gore.

V starostni skupini do 15 let je največ anketirancev izbralo četrti motiv – zbiranje žigov za transverzalo – kot vodilni motiv v svoji skupini. Zaradi tega lahko sklepamo, da tudi šola s svojimi aktivnostmi na področju gorništvu in pohodništva (izleti, Ciciban-planinec...) prispeva svoj delež pri vzgoji mladih gornikov.

Starostna skupina nad 60 let zahaja v gore predvsem zaradi zdravja, saj je v svoji skupini temu motivu namenila vodilno vlogo.

Prispevek končujem z mislijo **dr. Toneta Strojina**, ki je zapisal: »Vsak nosi svojo resnico o gorništvu v sebi.«

LITERATURA

1. **Burnik, S.** (1976). *Nekateri socialni in motivacijski dejavniki planinarjenja*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.
2. **Dobnik, J., Jordan, B., Raztresen, M., Salberger, M., Šegula, P., Škarja, T., Škerbinek, D., Vengust, B., Vogelnik, F.** (1922). *Stoletje v gorah*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
3. **Ficko, P.** (1982). *Kamniške in Savinjske Alpe*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
4. **Klinar, S.** (1991). *Sto slovenskih vrhov* (str. 136–139). Ljubljana: Prešernova družba.
5. **Kristan, S.** (1987). *Delež OŠ pri usmerjanju in navduševanju učencev za izletniško in planinsko delovanje*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
6. **Kristan, S.** (1993). *V gore... izletništvo, pohodništvo, gorništvu*. Radovljica: Didakta.
7. **Kristan, S.** (1993). *Koliko je gorništvu res nevarno?* Šport, (1/2) 24–25.
8. **Kristan, S.** (1997). *Športni program zlati sonček*. Ljubljana: Zavod za šport Slovenije.
9. **Kristan, S.** (1997). *Kako izdelam diplomsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
10. **Kristan, S.** (1998). *Šola v naravi*. Radovljica: Didakta.
11. **Ledinek, D.** (2000). *Nekateri socialni in motivacijski dejavniki gorništvu in pohodništva*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.
12. **Petrovič, K., Doupana, M.** (1996). *Sociologija športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
13. **Petrovič, K., Ambrožič, A., Sila, B., Doupana, M.** (1997). *Športnerekreativna dejavnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

14. **Strojin, T.** (1987). *Oris zgodovine planinstva*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
15. **Strojin, T.** (1995). *Odgovornost in etika v gorah*. Radovljica: Didakta.
16. **Strojin, T.** (1999). *Gorništvu*. Ljubljana: Tuma.
17. **Tuma, H.** (1930). *Pomen in razvoj alpinizma*. Ljubljana.
18. **Tušak, M., in M.** (1997). *Psihologija športa*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
19. **Tušak, M.** (1999). *Motivacija in šport*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
20. **Zakšek, T.** (2000). *Nekateri socialni in motivacijski dejavniki gorništvu in pohodništva*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Na Kumu zberemo se vsako leto

VINKO HROVATIČ

*Na Kumu zberemo se vsako leto
v avgustu, ko je praznik svete Neže,
saj mnoge od nekod zaveza veže,
svetnico videti v novost odeto.*

*V planinskem raju tákrat vsak postrže
z besedo dobro, z željami prežeto,
da v mislih mu na to daritev sveto
v tegobah dnevnih, težkih vse odleže.*

*Kaj, tudi ti prišel si sem ves plašni,
ko davno si zapustil svete prage,
da tu sedaj boš pri daritvi mašni?*

*Oja! Zdaj tu sem našel svoje drage
in čuj me, kaj ti rečem dan današnji:
naj s tabo bom, vesel sem tvoje zmage.*

Jutro pod Kočno

VERONIKA VILTUŽNIK

*Mesečina spreminja se v jutranjo zarjo,
nad grebeni gorá oblak leno tava,
nad Kočno prepadno sonce zasije,
z vrha se barva škrlatna razlije.*

*Skoz macesne in smreke prameni svetlobe,
ki drobijo roso kot bisere v soncu,
prepadi pobarvani s temno so senco,
pod skalami v sedlu stoji Češka kočja.*

*V majskem se jutru prebuja narava,
napita je z roso vsa gorska planjava,
vse tiho počiva še – spava.*